Ferdynand Pasternak

"De institutione ad vitam religiosam ducendam iuxta instructionem "Renovationis causam", Roma 1969 : [recenzja]

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 14/3-4, 313-315

1971

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

MUZEUM HISTORII POLSKI

cie musi to być władza zwyczajna czy też wystarczy władza delegowana), wreszcie sugestie odnośnie zapowiedzianej w tych dokumentach reformy, czy nawet zniesienia systemu beneficjalnego, za którego zniesieniem opowiada się niedwuznacznie sam Autor.

Przyznać trzeba, że omawiana rozprawa Autora, mimo pewnej kompilacji publikowanych w różnych okresach i różnych przedmiotowo zagadnień, stanowi logiczną i tematyczną całość. Wnikliwe choć teoretyczne rozważania Autora, tchnące nowością i oryginalnością ujęcia, a zwłaszcza dokumentowane szeroko rozległą wiedzę z zakresu prawa rzymskiego, kodeksowego i soborowego — czyta się z satysfakcją, mimo że niekiedy utrudnia nieco zrozumienie właściwego toku wywodów dość zwięzły i swoisty język prawniczy — tym trudniejszy, że nie pozbawiony dość licznych błędów drukarskich. Z proponowaną przez Autora definicją aktu prawnego i jego wnikliwą analizą można się napewno zgodzić — jest ona bowiem przekonywująca i zgodna z ogólnie przyjętą wykładnią kanonistyczną. Często się jednak zdarza, także i w kanonistyce, że zbyt subtelne rozważnia teoretyczne zaciemniają niekiedy jasność i przejrzystość samego rozumowania, a zwłaszcza jego praktyczne zastosowania prawne — czego, wydaje się, nie zupełnie zdołał też uniknąć Autor. Nie wydaje się również, aby Autor w analizie swojej posoborowego pojęcia urzędu kościelnego, wyczerpał wszystkie nasuwające się trudności, w zestawieniu tej defincji z pojęciem kodeksowym. Trudno tu jednak obarczać zarzutem Autora, który — podobnie jak i większość kanonistów — oczekuje zapewne bliższych określeń i precyzji tego zagadnienia w nowym K. P. K.

Natomiast wyczerpujące i chyba rozstrzygające dla dyskutowanej ciągle przez autorów kwestii, są wywody o osobowości prawnej urzędu kościelnego, co tak w oparciu o interpretacje Autora doktryny kodeksowej jak i soborowej, nie może budzić zastrzeżeń.

Oprócz wartości merytorycznych omawianego dzieła — na jego pozytywną ocenę i polecenie dla głębszego i uważniejszego studium wpływa także, zastosowana w tym dziele, doskonała naukowa metoda analitycznej pracy kanonistycznej. która może być dla innych wzorem.

O. F. Pasternak

De institutione ad vitam religiosam ducendam iuxta Instructionem „Renovationis causam" — cura et studio „Commentarii pro Religiosis", Roma 1969, Institum Iuridicum Claretanum, s. 322.

Pod powyższym tytułem wydał Instytut Prawny Klaretynów pracę zbiorową, dotyczącą prawa zakonnego, w oparciu o dokumenty soboru Watykańskiego II oraz odnośne dokumenty posoborowe. Celem zbioru opracowań — jak to podkreśla słowo wstępne do czytelnika — jest podanie fachowego a zarazem praktycznego komentarza do wydanej dn. 6. I. 1969 r. instrukcji „Renovationis causam", dotyczącej odnowy życia zakonnego w oparciu o wskazania soboru Watykańskiego II, jak również zebranie różnych sugestii i opinii wybitnych znawców życia zakonnego odnośnie praktycznej realizacji tejże odnowy instytutów zakon-

nych. Celowi temu służyć mają — nie tylko sama Instrukcja przytoczona na wstępie — ale także wszystkie rozprawy oraz dołączone do tego zbioru dokumenty.

Nie sposób w tej krótkiej recenzji omawiać szczegółowo poszczególne artykuły — wszystkie one bowiem zawierają wiele cennego materiału do właściwego zrozumienia, tak samej nauki soborowej w kwestii odnowy zakonów, jak zwłaszcza kierunku odnowy właściwie pojętej formacji zakonnej. Mogą być one wielką pomocą dla wszystkich, którzy ex professo zajmują się tymi pracami, jak również stanowić mogą klucz do właściwego zrozumienia ducha odnowy. Mogą wreszcie służyć jako praktyczny instruktarz dla wszystkich, którzy oddają się odpowiedzialnej pracy wychowawczej i pedagogiczno-dydaktycznej w instytutach zakonnych.

A oto autorzy i problematyka zawartych w zbiorze opracowań: artykuły pierwsze, stanowiące wprowadzenie a zarazem komentarz kanonistyczny do wspomnianej Instrukcji, zamieszcza Anastasius Gutiérrez (Introductio; Canones et normae comparata). W artykułach tych wyjaśnia Autor cel, granice i motywy wydanej Instrukcji a następnie zestawia jej przepisy z obowiązującym dotąd prawem kodeksowym, ukazując różnice i wprowadzone zmiany w dotąd obowiązujących dyspozycjach kodeksowych. Z kolei Josephus Fuertes omawia naturę postulatu i nowicjatu, zaś Ignatius Ting Pong Lee, w szeregu następujących po sobie opracowań, omawia następujące zagadnienia: ustanowienie nowicjatu i związane z tym faktem nowe uprawnienia przełożonych zakonnych (De novitiatu constitutione); o większej liczbie nowicjatów (De novitiatus pluralitate); o odbywaniu nowicjatu w domu zakonnym nie przeznaczonym na nowicjat (De novitiatu in domo non ad novitiatum destinata); o czasie trwania nowicjatu — ciągłym i przerywanym (De novitiatu duratione); o okresowej nieobecności w domu nowicjackim lub w nowicjacie (De absentiis a novitiatu); wreszcie o wcześniejszym terminie i miejscu pierwszej profesji zakonnej (De prima consecratione anticipanda et extra novitiatus domum).

Aloisius Díez poświęca z kolei dwa artykuły następującym zagadnieniom: działalność wychowawcza w czasie trwania nowicjatu (De activitate formativa) oraz możliwość przejścia z nowicjatu właściwego jednej kategorii (np. kleryków i braci zakonnych) do drugiej (De transitu ab una in aliam classem).

Kwestii zależności i współżycia nowicjusza z magistrem, profesami i przełożonymi zakonnymi poświęca swoją rozprawę Eduardus Fabregat (De necessitudine inter novitios eorumque magistrum et professos ac superiores). Również szereg związanych z nowicjatem kwestii omawia Caius Gorricho: o studiach w czasie trwania nowicjatu (De studiis in decursu novitiatus), o formacji ponowicjackiej (De formatione post novitiatum), o zobowiązaniach czasowych (De vinculis temporariis), o czasie profesji wieczystej (De tempore professionis perpetuae).

Zagadnienia wynikające z Instrukcji a związane z okresem ponowicjackim omawia w kilku końcowych artykułach Xaverius Ochoa: o okresowej nieobecności w domu zakonnym (eksklaustracja) i opuszczeniu zakonu z zamiarem powrotu — jako środkach probacji powołania

zakonnego (De absentia e domo et egressu e religione cum spe readmissionis tanquam medium pastorale probationis religiosorum), o właściwym przygotowaniu kandydatów do profesji wieczystej (De praeparatione ad professionem perpetuam), wreszcie o obowiązku wprowadzania do życia i ustawodawstwa zakonnego norm zawartych w omawianej Instrukcji (Exsecutio normarum Instructionis).

Dwa końcowe artykuły poświęcone są zagadnieniom ogólnym, mianowicie niektórym wybranym problemom życia zakonnego jak: pojęcie stanu zakonnego, zobowiązania wynikające z trzech rad ewangelicznych, o sensie pojęcia „zakon apostolski", o różnicy między zakonami a stowarzyszeniami bez ślubów publicznych, o znaczeniu formacji nowicjackiej, zastąpieniu profesji czasowej innymi zobowiązaniami, o rodzaju i mocy wiążącej zobowiązań (Anastasius Gutiérrez: Nonnulla problemata selecta), wreszcie o szczególnych i niezmiennych elementach życia zakonnego (Antonius Peinador: Praecipua atque immutabilis in vita religiosa).

Po artykułach tych, związanych z nową Instrukcją, zamieszczony jest w zbiorze dodatek zawierający odnośne dokumenty Stolicy św. i Kongregacji rzymskich a dotyczące omawianego przedmiotu.

Całość opracowana jest gruntownie i przejrzyście a poszczególne zagadnienia, wchodzące w skład nowej Instrukcji, omówione są i skomentowane na płaszczyźnie historycznej, teologicznej i kanonicznej — w świetle zwłaszcza dokumentów soboru Watykańskiego II. Biorąc zatem pod uwagę obowiązywalność wspomnianej Instrukcji we wszystkich zakonach i instytutach zakonnych — jest rzeczą pewną, że ten gruntowny komentarz kanonistyczny do Instrukcji dać może wszsytkim zakonom doskonały materiał do rozpoczęcia i przeprowadzenia dzieła reformy życia zakonnego w dziedzinie objętej Instrukcją. Wydaje się, iż wyłania się pilna potrzeba przetłumaczenia tego komentarza także i na język polski, aby mógł on być pomocny nie tylko dla zakonów kleryckich ale także i dla laickich — zwłaszcza żeńskich — w przeprowadzanym przez nie obecnie dziele odnowy.

O. F. Pasternak

DOMINE Humbertus S. X.: L'errore semplice intorno alle proprietà essenziali del matrimonio ed il suo infusso sulla validità del modesto. *Dissertatio ad lauream in Facultate Iuris Canonici Pontificiae Universitatis Gregorianae, Parma 1966*, s. XXI 132.

Autor pracy doktorskiej, którą chcę tu przedstawić zajmuje się nie błędem w ogóle, ale dotyczącym małżeństwa, nie jego istoty tylko przymiotów, a więc sakramentalności, nierozerwalności i jedności małżeństwa. Na całość tej pracy składają się następujące jej części: 1. Przedmowa, w której Autor wskazuje na wagę opracowywanego tematu i ogranicza temat w czasie od wieku XVI do Kodeksu Prawa Kanonicznego. 2. Spis treści całej książki. 3. Bibliografia podzielona na dwie części: a) źródła, b) literatura. 4. Mały wykaz używanych przez Autora skrótów. 5. Część główną dysertacji Autor dzieli na cztery rozdziały,